

Vastaus valtuustoaloitteeseen kuntoutuksen aseman vahvistamisesta Pirkanmaan hyvinvointialueella

Kuntoutuksen asemaa on vahvistettu Pirkanmaan sote-uudistuksessa jo Sipilän hallituksen ajoista lähtien. Edellisellä valmistelukaudella perustettiin alueellinen kuntoutustyöryhmä rakentamaan ja kehittämään kuntoutuksen kokonaisuutta. Valmistelu kattoi laajasti kaikki ikäryhmät, porrastuksen perustason palveluista erittäin vaativiin erityistason kuntoutuspalveluihin ja myös kuntoutuksen tärkeät rajapinnat ja yhteistyötahot tunnistettiin. Pirkanmaan työ on huomioitu STM:ssäkin. Tuleva hyvinvointialue luo erittäin vahvat puitteet tällä työllä. Kuntoutus kootaan vaiheittain kokonaisuudeksi, jolloin sen asema ja mandaatti vahvistuvat merkittävästi.

Edellisessä valmistelussa koottiin ensin Pirkanmaan sairaanhoitopiirin (PSHP) kuntoutus kokonaisuudeksi rakentamalla kuntoutuksen ja psykososiaalisen tuen vastuualue aistien, neuroalojen ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien toimialueelle. Dosenttijohtoisella vastuualueella toimii nyt 390 kuntoutuksen ammattilaista. Osaamisen johtaminen ja kehittäminen tehdään keskitetysti, ja palveluita tuotetaan kaikkiin toimintoihin kuntoutujien tarpeiden mukaisesti. Henkilöstövoimavarat saadaan näin parhaaseen käyttöön edistämään asiakkaiden kuntoutumista. PSHP:n kuntoutuksen ja psykososiaalisen tuen (KUPS) vastuualue koordinoi jo nyt koko Pirkanmaan lääkinnällisen kuntoutuksen palvelusetelien kokonaisuutta. Myös apuvälinepalvelut on jo koottu alueelliseen apuvälinekeskukseen.

Nyt kunnista siirtyvät lääkinnällisen kuntoutuksen toiminnot kootaan kahteen laajaan rakenteeseen (liite). Avokuntoutuksen vastuualueelle siirtyvät avopalveluita (mukaan lukien kotikuntoutus) tuottavat kuntoutuksen ammattilaiset yhteen. Sen lisäksi lapsiperheiden kehitystä tukevien palveluiden ammattilaiset johdetaan kokonaisuutena. Nämä rakenteet vahvistavat kuntoutuksen asemaa, mahdollistavat kuntoutuksen kehittämisen, vankan tietopohjan luomisen sekä tiedolla johtamisen vaikuttavaan ja kustannusvaikuttavaan suuntaan. Käytettävät lääkinnällisen kuntoutuksen menetelmät perustuvat näyttöön ja tutkittuun tietoon.

Tulevaisuuden sotekeskus-hankkeessa (Pirsote) kuntoutus on saanut oman hankesalkkunsa 1.1.2022. Kuntoutuksen hankesalkku sisältää 7 eri toimenpidettä ja kehittäminen tapahtuu yhteistyönä kuntoutuksen henkilöstön kanssa koko hyvinvointialueen laajuisesti. Vuoden 2020-2021 aikana on luotu yhtenäiset suoravastaanotto- ja kotikuntoutusmallit. Suoravastaanottotoiminnan tutkimusten perusteella toiminta vapauttaa lääkärin aikoja ohjaten asiakkaan oikea-aikaisesti kuntoutuksen ammattilaiselle. Malli on myös kustannusvaikuttavaa. Kotikuntoutusmalli on laajentumassa kaikkiin ikäryhmiin.

Keväällä on edistetty etäkuntoutusmahdollisuuksia, työkyvyn tuen tarpeen tunnistamista, hoidon tarpeen arviota ja kirjaamisen käytäntöjä huomioiden kuntoutuksen oikea-aikaisuus, tasavertaisuus ja yhdenvertaisuus. Jatkossa yhteinen kehittäminen syvenee lääkinnällisen kuntoutuksen ohjautumisen perusteisiin, tasavertaisiin arviointi- ja päätösprosesseihin sekä hoidon saatavuuteen huomioiden uusi päivittyvä hoitotakuulaki. Arviointi- ja päätösprosessissa tulee huomioida lakisääteinen yksilöllinen harkinta.

Kuntoutussuunnitelmiin sisällytetään myös vaikuttavaksi todettu asiakkaan omaharjoittelu.

Hyvinvointialueella tullaan edistämään myös esimerkiksi RAI-mittarin käyttöönottoa. Lisäksi olemme mukana valtakunnallisessa THL:n mittaritutkimuksessa, jonka yhtenä tavoitteena on saada lisätietoa vaikuttavuuden mittaamisesta.

Osatyökykyisten ja työttömien monialaisia palveluja on kehitetty alueella pitkäjänteisesti usean vuoden ajan eri hankkeissa (esim. OTE, TYKYTUO, TYÖOTE ja Työkykyohjelman PirTyky). Alueella on saavutettu varsin hyvä yhteinen tahtotila ja ymmärrys terveydenhuollon, sosiaali- ja työllisyyspalvelujen kesken osatyökykyisten ja työttömien työkyvyn tukemisen rakenteista ja keinoista pitkäaikaistyöttömyyden ja työkyvyttömyyden ehkäisemiseksi. Kuntoutus on keskeinen osa työkyvyn tukea ja Kela on ollut aktiivisesti mukana.

Näemme, että nämä rakenteet luovat puitteet kuntoutuksen tuottamiseen ja kehittämiseen yhdenvertaisesti. Loppuvuodesta 2022 julkaistaan valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen ohjautumisen perusteet, jotka antavat työkalun kuntoutuspalveluiden näyttöön perustuvaan ja vaikuttavaan järjestämiseen.

Tampereella 31.8.2022

Suvi Liimatainen, hallintoylilääkäri, PSHP ja Pirha

Sari Ylinen, suunnittelija, Pirsote

Arja Lumiaho, hankepäällikkö, Pirsote

Minna Talonen, kuntoutuspäällikkö, Tampere

Virpi Heikkinen, kuntoutusylilääkäri, PSHP

Tiina Viitaniemi, johtava ylilääkäri, Kangasala